

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**О Н О В Л Е Н Н Я З М І С Т У , Ф О Р М Т А
М Е Т О Д І В Н А В Ч А Н Н Я І В И Х О В А Н Н Я
В З А К Л А Д А Х О С В І Т И**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 14 (57)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2016

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 14 (57). — Рівне: РДГУ, 2016. — 170 с.

Збірник наукових праць містить статті з оптимізації процесу навчання іноземних мов у закладах освіти гуманітарного та технічного напрямів, з питань освіти в ретроспективі та сьогоденні, становлення особистості в контексті парадигми життєтворчості та проблем, реалій і перспектив педагогічного менеджменту, із загальноосвітніх проблем формування особистості, використання особистісно-зорієнтованих, інтерактивних, інформаційно-комунікаційних й інших інноваційних освітніх технологій, історичного досвіду навчання та виховання у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Воробйов Анатолій Миколайович – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Поніманська Тамара Іллівна – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 6 від 30.06.2016 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10. 2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет

5. Елагина Л.В. Формирование культуры профессиональной деятельности будущего специалиста на основе компетентного подхода. Методология, теория, практика: моногр. / Л.В. Елагина. – М.: Компания. Спутник+, 2008. – 413 с.
6. Казаков В.Н. Внедрение информационных технологий обучения как средство оптимизации качества подготовки специалистов в медицинском ВУЗе / В.И. Казаков, А.П. Волосовец, А.Н. Талалаенко [и др.]. // Актуальні питання педагогіки вищої школи: зб. наук. праць. – Донецьк. – 2004. – С. 3-6.
7. Лаврентьев Г.В. Инновационные обучающие технологии в профессиональной подготовке специалистов / Г.В. Лаврентьев, Н.Б. Лаврентьева. Ч.1. – Барнаул: Изд-во Алт. ун-та, 2002. – 156 с.
8. Максименко С.Д. Педагогіка вищої медичної освіти / С.Д. Максименко, М.М. Філоненко. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 288 с.
9. Махмутов М.И. Педагогические технологии развития мышления / М.И. Махмутов. Г.И. Ибрагимов. – Казань, 1993. – 88 с.
10. Психология: учебник для гуманитарных вузов / под общ. ред. В.Н. Дружинина. – СПб.: Питер, 2002. – 656 с.

О.Б. НАЛИВАЙКО. ОСОБЕННОСТИ КОНТЕКСТНОЙ ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО УНИВЕРСИТЕТА

Резюме. В статье автором осуществлен анализ традиционных и инновационных подходов в изучении различных дисциплин студентами медицинских университетов. Определены характерные особенности технологии контекстного обучения, состоящие из базовых и промежуточных форм деятельности. В статье понятие контекст определяется как система внешних и внутренних условий жизни и деятельности человека, которая влияет на его восприятие, осознание и преобразование конкретной ситуации, придавая значение и содержание этой ситуации в целом и отдельным ее компонентам.

Акцентировано внимание на результативности дидактически адекватного моделирования в учебно-воспитательном процессе предметного и социального содержания профессиональной деятельности. Представлено содержание основных составляющих технологии контекстного обучения: предметное содержание, которое обеспечивает профессиональную компетентность специалиста, и социальное – способность работать в коллективе, быть гражданином.

Ключевые слова: учебные технологии, контекстная подготовка, содержание профессиональной деятельности, профессиональные ситуации, учебные модели.

O.B. NALYVAJKO. FEATURES OF CONTEXTUAL TRAINING OF STUDENTS OF MEDICAL UNIVERSITIES

The summary. In the article the author analyzes traditional and innovative approaches in the study of various disciplines by students of medical universities. Characteristic features of the technology learning context, which consists of basic and intermediate forms of activity, are determined here. In the article the concept of context is defined as a system of internal and external conditions of life and human activities that affect her perception, awareness and transformation some particular situation by her, giving meaning and content of the situation as a whole and its individual components.

The attention is applied to performance didactically adequate simulation in the educational process of the objective social content and professional activities. The contents of the main components of technology education context are submitted: substantive content, which provides specialist professional competence and social - the ability to work in a team, be a citizen.

Key words: educational technology, contextual training, the content of professional activity, professional situation, educational model.

Рекомендовано до друку.

Д-р психол. наук, проф. В.М. Ямницький.

Одержано редакцією 10.05.2016 р.

УДК: 378. 013. 3 - 051: [159 - 12]

І.В. ІВАШКЕВИЧ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АНАЛІЗ СТРУКТУРИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

Резюме. В статті виокремлено структурні компоненти професійної компетентності фахівців різних сфер діяльності. Запропоновано власне визначення професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, розкрито її структуру тощо. Зазначено, що професійна компетентність юриста складається із таких компонентів: 1) мотиваційно-цільовий компонент; 2) когнітивний компонент; 3) соціальний компонент; 4) аксіологічний компонент; 5) аутопсихологічний компонент.

Ключові слова: професійна компетентність, мотиваційно-цільовий компонент, когнітивний компонент, соціальний компонент, аксіологічний компонент, аутопсихологічний компонент.

© І.В. Івашкевич, 2016

Випуск 14 (57), 2016. Наукові записки РДГУ.

Постановка проблеми. Значні перетворення в основних сферах нашого життя, зміни в суспільній свідомості істотно порушили питання про нову реформу судової системи. Основи правосуддя не відповідають вже сучасним потребам суспільства. Незадоволеність діяльністю судів зумовлюється, насамперед, тим, що за своєю суттю вони є керованими елементами загальної адміністративно-командної системи. В суспільстві поширюється недовіра до судової системи. Тому на сучасному історичному етапі гостро постає питання створення незалежної судової влади, здатної надійно захищати права людини і громадянського суспільства.

На даний час в Україні проводяться реформи в усіх сферах суспільства, в тому числі – і в судовій системі. Ефективна судова система ґрунтується на принципах незалежності, доступності, верховенства права, справедливості і професіоналізму суддів.

Недовіра до судів і суддів у суспільстві нерідко досягає критичних позначок. Останнім часом ми побачили випадки притягнення до кримінальної відповідальності не тільки деяких суддів, але й прокурорів. На цьому історичному і політичному фоні набуває актуальності питання формування професійної компетентності майбутніх працівників правової й судової системи Української держави. Від майбутніх юристів багато в чому буде залежати, якою стане Україна в ході реформування – корумпованою, відсталою, чи правовою і сучасною.

Набуття професійної компетентності завжди було одним із найважливіших завдань, які постають перед вищими навчальними закладами, адже саме компетентність є найважливішою складовою професіоналізму, якого, як ми бачимо, так не вистачає у вищевказаній сфері діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В науковій царині досить багато праць присвячено проблемам професійної компетентності та питанням підготовки юристів у ВНЗ. Серед них – праці відомих психологів, педагогів та юристів (Л.М. Мітіна, Г.К. Селевко, В.О. Сластьонін, М.А. Чошанов). Також були вивчені та досліджені проблеми формування професійної культури майбутніх юристів (А.В. Хуторської), визначені соціально-психологічні чинники становлення комунікативної культури майбутнього юриста в процесі професійної підготовки (М.Є. Бершадський), а також є дослідженою проблематика формування психологічної готовності майбутніх юристів до професійної діяльності (В.О. Сластьонін).

Професійна компетентність майбутніх юристів, насамперед, представляє собою сукупність набутих вмінь, навичок, здобутих у процесі навчання загальних та спеціальних знань. Але нагальними також є питання особистісного ставлення до обраної професії, об'єктивного та суб'єктивного усвідомлення відповідності її базовим критеріям. Недостатньою мірою дослідженими залишаються питання психологічних умов та чинників становлення професійної компетентності у студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів.

На жаль, питання структури професійної компетентності юристів, а також психологічних особливостей становлення професійної компетентності майбутніх юристів не було предметом спеціальних, в тому числі – емпіричних – досліджень. Отже, зважаючи на існуючі теоретичні та практичні передумови вивчення даної проблеми, виникає суттєва необхідність її спеціального аналізу як в теоретичному, так і в експериментальному плані.

Отже, зважаючи на актуальність даної проблеми **завданнями** нашої статті є:

- 1) виокремити структурні компоненти професійної компетентності фахівців різних сфер діяльності;
- 2) запропонувати власне визначення професійної компетентності фахівця юридичної сфери діяльності, розкрити її структуру тощо.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначення професійної компетентності спеціаліста пропонує А.В. Кайдаш. Науковець вважає, що професійна компетентність – це якість, властивість або стан фахівця, що забезпечує одночасно або послідовно його фізичні, психічні та духовні потреби, які відповідають вимогам певної професії, спеціальності, спеціалізації, стандартам кваліфікації, займаній службовій посаді тощо [3].

Аналіз різних теоретичних концепцій дозволив І.В. Гришиній виокремити структурні компоненти професійної компетентності керівника школи: здатність до управлінської діяльності; готовність до виконання різноманітних управлінських функцій; професійно значущі вміння; професійно значущі якості особистості, що забезпечують ефективність управлінської діяльності. Загалом поняття «професійна компетентність» розглядається науковцем як категорія динамічна, що постійно розвивається, яка залежить від конкретної соціальної ситуації [2, 70-71].

Дослідження, проведені в лабораторії організаційно-педагогічних проблем під керівництвом Є.П. Тонконогої, дозволили виявити компоненти професійної компетентності сучасного керівника, до яких відносяться: гуманітарна культура; гуманістична орієнтація особистості та діяльності; системне мислення (системне бачення об'єктів управління, проблем школи, управлінських ситуацій); здатність до ефективних дій в нестандартних, нових педагогічних ситуаціях; володіння сучасними інформаційними технологіями; комунікативна культура; інформаційна культура; здатність до інтеграції позитивно значущих компонентів історичного та особистісного досвіду [8].

Вивчаючи особливості формування професійної компетентності заступника директора школи із навчально-виховної роботи, В.І. Ростовська пропонує власний варіант розуміння складових професійної компетентності, до яких відносяться інтеграційні характеристики того типу професії, яка належить до системи «людина-людина», особистісні якості, теоретична обізнаність як у педагогічній науці, так і в науці управління, практична готовність до здійснення діяльності та здатність до постійного самовдосконалення [5, 15].

Базуючись на інтеграційних характеристиках типу професії фахівців митних органів, О.В. Миропольська запропонувала три ключові професійні компетентності митників та їхні складові (компетенції):

- структурно-особистісна компетентність (професійні знання; оперативність мислення; самостійність);
- функціонально-особистісна компетентність (готовність до дій, ініціативність; працездатність і витривалість; відповідальність);
- діяльнісно-процесуальна компетентність (здатність до лідерства; накопичення та творчого застосування професійного досвіду; професіоналізм у керівництві роботою підрозділу) [4, 11].

Стосовно даної концепції, ми дещо не погоджуємося з назвами компетентностей, а саме з їх «особистісним» найменуванням, адже професійна компетентність, на нашу думку, вже є за своєю суттю особистісним новоутворенням, тому вживання термінології, ми вважаємо, має бути більш коректним.

У деяких концепціях хоча й не виокремлено інтегровані складові професійної компетентності, але виділено такі її структурні компоненти, що наголошують на особистісному «наповненні» професійної компетентності, підкреслюють її унікальність для кожного конкретного індивіду. Так, М.А. Чошанов в структурі професійної компетентності фахівця виділяє наступні компоненти:

1) мобільність знання (тобто, його постійне оновлення, оволодіння новою, невідомою інформацією для успішного застосування в певних умовах виконання професійної діяльності);

2) гнучкість мислення (фахівець повинен не тільки знати сутність проблеми, а й уміти її практично розв'язувати, застосовуючи при цьому, залежно від обставин, метод, найбільш доцільний щодо даних умов в даний час);

3) критичність мислення (тобто, здатність обирати найбільш оптимальне рішення, аргументовано відкидати помилкові судження, піддавати сумніву ефектні, але не ефективні рішення тощо) [9, 22-24].

В концепції М.А. Чошанова йдеться про характеристики творчого мислення (гнучкість та критичність мислення). І хоча творче мислення може бути одним з компонентів професійної компетенції фахівця певної галузі діяльності, самі по собі характеристики творчого мислення не можна відносити до структурних компонентів професійної компетентності, адже це – різні за психологічною сутністю поняття, структуру яких слід описувати ретельно, зважаючи на приналежність кожної дефініції до певної психологічної категорії.

Ми вважаємо, що професійна компетентність є особистісним новоутворенням особистості студента, що структурно складається з компонентів, які, у свою чергу, вміщують складові, що у своїй сукупності визначають певну психологічну категорію, яка так чи інакше детермінує становлення професійної компетентності фахівця. Отже, професійна компетентність юриста складається із таких компонентів: 1) мотиваційно-цільовий компонент; 2) когнітивний компонент; 3) соціальний компонент; 4) аксіологічний компонент; 5) аутопсихологічний компонент.

Охарактеризуємо кожен компонент більш детально. Отже, **мотиваційно-цільовий компонент** включає: мотивацію виконання юридичної діяльності; мотивацію досягнення успіху; здатність ставити цілі власної діяльності та їх досягати; професійне самовизначення, що є критерієм здійснення успішної професійної діяльності; професійну спрямованість як психологічну орієнтацію студента на професійну діяльність, що включає змістову та мотиваційну сторони; професійну готовність як стан студента, який характеризується науково-теоретичною, психологічною, юридичною, фізичною готовністю тощо.

Наступним компонентом професійної компетентності юриста є **когнітивний компонент**, який передбачає сформованість у фахівця знань, вмінь та навичок, професійно значущого досвіду тощо, а також висвітлює розвиток здатності спеціаліста до використання цих знань, вмінь та навичок, фреймів професійно значущого досвіду на практиці. Когнітивний компонент вміщує як загальнопрофесійні знання, вміння й навички, якими має володіти кожен фахівець, не обов'язково юридичної сфери діяльності, так і спеціальні знання, вміння й навички, притаманні спеціалістам юридичної сфери діяльності. Отже, до загальнопрофесійних компетенцій відносимо: достатній рівень загальнопрофесійних знань; здатність аналізувати набуті знання, вміти самостійно здобувати нові знання, використовувати їх у своїй практичній діяльності; здатність розмірковувати над своїми діями і орієнтуватися на набуту інформацію під час прийняття виваженого рішення; уміння застосовувати добре відомий метод в змінених та екстремальних соціальних умовах; уміння знаходити більш дотичний до даної професійної ситуації метод розв'язання проблеми; уміння здійснювати професійну діяльність в умовах вибору і прийняття альтернативних рішень; уміння спростовувати хибне рішення, вміння ставити під сумнів свої дії та вчинки інших; здатність обирати більш раціональні стратегії виконання діяльності та розв'язання професійних задач; здатність до прогнозування шляхів розв'язання проблем та задач; критичність мислення; інтелектуальність; здатність до ампліфікації та генералізації знань і легкість експлікації їх на практиці.

Спираючись на дослідження М.Л. Смільсон щодо розвитку інтелекту особистості [7], на теоретичні та практичні здобутки М.Л. Смільсон, М.М. Назара, Н.М. Мехтіханової щодо становлення у індивіда ментальних моделей, які залежать «... від специфіки когніцій та метакогніцій суб'єкта, семіотичної системи, якій надається перевага, специфіки мови і мовлення, а також децентраційних складових інтелекту» [6], до інтелектуальних якостей фахівця відносимо: уміння обрати з великої кількості інформації саме ту, яка, на думку юриста, є необхідною для розв'язання даного завдання чи задачі; уміння бачити кілька можливих шляхів розв'язання завдання чи задачі і подумки обирати найбільш ефективний, знаходити нові незвичайні рішення тощо; здатність зрозуміти сутність протиріч, властивих даний проблемі; здатність прийняти правильне, оптимальне рішення за умов нестачі необхідної інформації, її суперечливості, а також відсутності часу на її осмислення та тлумачення; здатність розглянути проблему з кількох різних точок зору (встати на позицію іншої людини тощо); прогнозування наявності проблеми у ситуаціях, в яких здається, що все вже є вирішеним; здатність до впізнавання факту за невеликою кількістю ознак.

До спеціальних знань, вмінь та навичок юриста відносимо:

– *юрист повинен знати*: види правопорушень та вимоги щодо юридичної відповідальності; поняття і склад адміністративного правопорушення, порядок залучення до адміністративної відповідальності та види адміністративних покарань; поняття і склад злочину, підстави притягнення до кримінальної відповідальності; порядок укладання цивільно-правових договорів, вимоги щодо їх змісту, види договорів, принципи виконання цивільно-правового договору; форми захисту прав громадян та юридичних осіб; види і порядок цивільного судочинства, основні етапи цивільного процесу; трудові права і обов'язки працівників і роботодавців, види трудових договорів, зміст трудової дисципліни, порядок розв'язання трудових спорів; виконавче виробництво; основні правила професійної етики та прийоми ділового спілкування в колективі; систему документального забезпечення управління; основи бізнес-планування;

– *юрист повинен вміти*: працювати з нормативно-правовими актами та іншими інформаційними джерелами; застосовувати їх в професійній діяльності; застосовувати на практиці норми різних галузей права; оперувати юридичними поняттями і категоріями; складати різні види цивільно-процесуальних та кримінально-процесуальних документів; аналізувати і готувати пропозиції щодо вдосконалення правової діяльності установ, підприємств, організацій; складати організаційно-розпорядчі документи; складати і оформляти претензійно-позовну документацію; здійснювати обробку вхідних, внутрішніх та вихідних документів, контроль за їхнім виконанням; оформляти документи для передачі в архів організації; реалізувати права і обов'язки юриста, слідчого, помічника прокурора, дізнавача, судового пристава і т.д. в конкретних умовах професійної діяльності; використовувати комп'ютерну техніку в режимі користувача.

Наступним компонентом професійної компетентності юриста є *соціальний*. До даного компоненту належать комунікативна компетентність, емоційно-експресивні особливості особистості та моторно-вольові якості фахівця. Виокремимо, передусім, компетенції, які входять до соціального компоненту професійної компетентності та характеризують працівника юридичної сфери діяльності. Такими компетенціями є: *соціально-особистісні компетенції* – громадянська позиція; розуміння необхідності здорового способу життя; здатність і готовність навчатися самостійно, професійно спілкуватися (в т.ч. – іноземними мовами); здатність приймати правильні рішення в ситуаціях когнітивного дисонансу; *організаційно-управлінські компетенції* – здатність та готовність оцінити результати своєї юридичної діяльності, застосовувати знання організаційно-правових основ, організовувати роботу колективу, приймати оптимальні рішення в нестандартних ситуаціях; *загальнонаукові компетенції* – здатність і готовність продемонструвати на практиці знання права, знання юридичної психології, вміння проведення юридичної консультації та організації експертизи законопроектів та інших нормативно-правових актів; *загальнопрофесійні компетенції* – здатність і готовність тлумачити і застосовувати закони й інші нормативні правові акти; забезпечувати дотримання законодавства в діяльності державних органів, фізичних і юридичних осіб, юридично правильно кваліфікувати факти й обставини, розробляти документи правового характеру, здійснювати правову експертизу нормативних актів, давати кваліфіковані юридичні висновки і консультації, приймати правові рішення і здійснювати інші юридичні дії відповідно до законів, розкривати і встановлювати факти правопорушень, визначати міри відповідальності і покарання винних, вживати необхідні заходи щодо поновлення порушених прав; *спеціальні компетенції* – здатність і готовність застосовувати навички професійної етики, загальної (грамотність і доброзичливість) правової та психологічної культури, виявляти глибoku повагу до закону і дбайливе ставлення до соціальних цінностей правової держави, розуміння сутності і соціальної значущості своєї професії; здатність співпрацювати з людьми, впорядкувати своє робоче місце та організувати діяльність юриста відповідно до профілю організації; чітко працювати з законодавством та інформаційно-довідковими системами, систематично підвищувати свою професійну кваліфікацію, вивчати законодавство і практику його застосування, опановувати спеціальною літературою.

І, нарешті, наступним компонентом професійної компетентності юриста є *аутопсихологічний*. Базовими підструктурними елементами даного компоненту є професійне самовизначення та самоактуалізація юриста, які в загальному вигляді можуть бути описані як тривалий процес розвитку ставлення людини до своєї професії і до самого себе як (потенційного або реального) суб'єкта професійної діяльності або професіоналу.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Отже, проблема професійної компетентності в психології розглядається у поєднанні з проблемами становлення готовності особистості до виконання професійної діяльності, формування соціалізації фахівця, набуття спеціалістами базових та спеціальних компетенцій, особистісного та професійного зростання тощо.

Професійна компетентність – це складне, системне явище, що включає в себе знання, вміння, навички, професійно значущі якості особистості фахівця, що забезпечують виконання ним власних професійних обов'язків; це – підготовленість працівника до виконання професійних функцій, пов'язаних зі спеціалізацією. Професійна компетентність як складне системне явище складається з компонентів: мотиваційного, змістового, процесуально-операційного, діяльнісно-процесуального, функціонально-особистісного та інших.

Становлення професійної компетентності передбачає активну і усвідомлену трансформацію наявних особистісних характеристик відповідно до особливостей обраної професії. При цьому, професійне становлення особистості являє собою процес структурно-динамічного розвитку суб'єкта, в ході якого формуються і розвиваються професійно важливі якості особистості, адекватні форми її професійної активності, які відповідають соціальним і професійним вимогам та настановленням індивіда. Фундаментальною умовою становлення професійної компетентності фахівця є необхідність змін, перетворення свого внутрішнього світу і пошук нових можливостей самореалізації в професійному плані, тобто, – підвищення свого рівня професійної компетентності.

В наступних наших публікаціях опишемо критерії сформованості професійної компетентності майбутніх юристів, а також наведемо результати емпіричного дослідження щодо розвитку підструктурних елементів мотиваційно-цільового, когнітивного, соціального, аксіологічного та аутопсихологічного компонентів професійної компетентності студентів юридичних факультетів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вишневецкая С.Л. Развитие профессиональной коммуникативной компетентности юриста в системе высшего профессионального образования: [Электронный ресурс]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08 / Светлана Леонидовна Вишневецкая. – Ижевск: РГБ, 2007. – 205 с. – (Из фондов РГ Библиотеки).
2. Гришина И.В. Реализация личностно-ориентированного подхода в повышении квалификации руководителей школы [Текст] / Ирина Владимировна Гришина. – СПб.: СПб ГУПМ, 1998. – 42 с.
3. Кайдаш А.В. Психологические особенности профессиональной компетентности сотрудников правоохранительных органов [Электронный ресурс]: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 / Андрей Васильевич Кайдаш. – Ставрополь: РГБ, 2006. – 230 с. – (Из фондов РГ Библиотеки).
4. Миропольська О.В. Формування професійної компетентності фахівців митних органів в умовах службової діяльності: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Оксана Василівна Миропольська. – Хмельницький, 2010. – 20 с.
5. Ростовська В.І. Управління процесом формування професійної компетентності заступника директора з навчально-виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу: автореф. дис. ... канд. пед. наук: спец. 13.00.06 «Теорія та методика управління освітою» / Вікторія Іванівна Ростовська. – К., 2009. – 22 с.
6. Смульсон М.Л. Мудрість як психологічний феномен: [Електронний ресурс] / Марина Лазарівна Смульсон, Максим Миколайович Назар, Наталія Миколаївна Мехтіханова. – Режим доступу: irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?... – Назва з екрану.
7. Смульсон М.Л. Проектування дистанційних розвивальних середовищ: [Електронний ресурс] / Марина Лазарівна Смульсон. – psyti.org.ua/index.php/technology.../22/6. – Назва з екрану.
8. Тонконогая Е.П. Дидактические основы обучения руководителей общеобразовательных школ в системе повышения квалификации: дис. ... д. пед. н. / Евгения Павловна Тонконогая. – СПб.: 1992. – 118 с.
9. Чошанов М.А. Дидактическое конструирование гибкой технологии обучения [Текст] / М.А. Чошанов // Педагогика. – 1997. – № 2. – С. 21-29.

И.В. ИВАШКЕВИЧ. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ СТРУКТУРЫ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ЮРИСТОВ

Резюме. В статье описаны структурные компоненты профессиональной компетентности специалистов различных сфер деятельности. Предложено собственное определение профессиональной компетентности специалиста юридической сферы деятельности, раскрыто её структуру с учётом анализа научной литературы. Указано, что профессиональная компетентность юриста состоит из следующих компонентов: 1) мотивационно-целевого компонента; 2) когнитивного компонента; 3) социального компонента; 4) аксиологического компонента; 5) аутопсихологического компонента.

Ключевые слова: профессиональная компетентность, мотивационно-целевой компонент, когнитивный компонент, социальный компонент, аксиологический компонент, аутопсихологический компонент.

I.V. IVASHKEVYCH. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ANALYSIS OF THE STRUCTURE OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS

The summary. The article deals with the problem of determining the structural components of the professional competence of specialists in different spheres of professional activities. The author of the article proposed a definition of the professional competence of a specialist of legal scope, disclosed its structure. It was indicated that the lawyer's professional competence consisted of the following components: 1) a motivational target component; 2) a cognitive component; 3) a social component; 4) axiological component; 5) auto-psychological component.

Key words: the professional competence, a motivational target component, a cognitive component, a social component, axiological component, auto-psychological component.

Рекомендовано до друку.

Д-р психол. наук, проф. Р.В. Павелків.

Одержано редакцією 02.04.2016 р.

УДК: 37. 581' 342. 8: 070 (045)

Ю.В. ЯЩУК, Л.М. ПОЙНАР

ОСОБЛИВОСТІ ВИРАЖЕННЯ ЗАСОБІВ КОГЕЗІЇ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ (НА МАТЕРІАЛІ КИТАЙСЬКИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ)

Резюме. У статті розглядаються когезія та когерентність як конститутивні ознаки тексту, їх класифікації та використання у китайській мові, досліджено особливості збереження зв'язності тексту на матеріалах китайських засобів масової інформації.

Ключові слова: текст, когезія, когерентність, тематичне ядро тексту, логічна організація тексту, цілісність.

© Ю.В. Ящук, Л.М. Пойнар, 2016

ЗМІСТ

<i>Руденко В.М.</i> Особистісно-орієнтована професійна освіта: культурно-цивілізаційний контекст.	3
<i>Безкоровайна О.В.</i> Інноваційна діяльність викладача іноземної мови: проблеми теорії та практики.	10
<i>Усач Л.В.</i> Українська національна школа в поглядах провідних діячів філософсько-педагогічної думки.	14
<i>Вербець В.В.</i> Моніторинг ескалації соціально-психологічного дискомфорту особистості.	18
<i>Галатюк Т.Ю.</i> Зміст методологічної культури учня у контексті сучасної парадигми природничої освіти.	22
<i>Сойчук Р.Л.</i> Сутність та особливості використання рефлексивно-експліцитного методу у вихованні національного самоствердження в учнівській молоді.	26
<i>Баліка Л.М.</i> Роль шкільних бібліотек Рівненщини з відродження національного виховання у 90-х роках ХХ ст.	29
<i>Галатюк Ю.М.</i> Особливості проектування творчої навчальної діяльності на основі методу спостереження.	32
<i>Купчик Л.Є.</i> Шляхи реалізації наступності іншомовної освіти у шкільному освітньому дискурсі Австрії.	36
<i>Павлюк Г.С.</i> Виховання міжкультурної комунікації дітей молодшого шкільного віку.	39
<i>Ціпан Т.С.</i> Особливості роботи з текстом на уроках англійської мови.	41
<i>Ковальська Н.О.</i> Педагогічні умови виховання гуманістичного ідеалу молодших школярів у позакласній роботі: теоретичний аспект.	44
<i>Коханевич М.І., Джава Н.А.</i> Формування лексичної компетентності на початковому етапі навчання іноземної мови.	48
<i>Горобець І.А.</i> Методика навчання іноземних мов та її завдання.	51
<i>Середюк Л.А.</i> Проектування комунікативного середовища учнів засобами інтерактивних методик при вивченні іноземної мови.	55
<i>Мороз Л.В., Кушнір Н.В., Ковалюк В.В.</i> Лінгвокультурологічний аспект англійської мови як важливий чинник впливу на мовну ситуацію в Україні.	60
<i>Перова С.В.</i> Критерії та показники сформованості ключових компетентностей майбутніх учителів іноземної філології.	63
<i>Павелків К.М.</i> Підготовка майбутніх учителів іноземної мови до професійно-педагогічної діяльності: теоретичний аспект.	69
<i>Вакуленко О.Л.</i> Системна організація ресурсних матеріалів – запорука формування іншомовної комунікативної компетенції у сфері професійного дискурсу.	73
<i>Приймак С.А. Лисюк С.А.</i> Використання методу кейсів в системі професійної іншомовної освіти.	77
<i>Шевченко О.В.</i> Критерії сформованості комунікативної компетентності студентів гуманітарних спеціальностей у процесі вивчення філологічних дисциплін.	80
<i>Божок О.С.</i> Педагогічні умови формування мовно-методичної компетентності майбутніх учителів іноземної мови.	83
<i>Мороз Л.В., Дуброва А.С., Трофімчук В.М.</i> Використання інноваційних технологій у процесі іншомовної підготовки студентів немовних спеціальностей.	86
<i>Лобанова С.І., Стернічук В.Б.</i> Роль зовнішньої мотивації при вивченні іноземних мов студентами технічних вищих навчальних закладів.	89
<i>Літвінчук А.Т.</i> Інтегративні тенденції сучасної інженерної освіти.	92
<i>Шіба А.В.</i> Формування внутрішньої мотивації студентів-філологів у процесі вивчення іноземної мови.	96
<i>Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т.</i> Міжпредметні зв'язки як дидактична проблема при викладанні іноземних мов за професійним спрямуванням.	99
<i>Губіна А.М., Мартинюк А.П.</i> Використання аудіовізуальних засобів навчання іноземної мови у немовних вищих навчальних закладах.	102
<i>Перішко І.В.</i> Критерії оцінювання рівня сформованості фонетичних навичок усного мовлення студентів факультету іноземної філології.	105
<i>Джава Н.А., Пивоварчук Т.О.</i> Завдання, вправи та способи інтеракції під час заняття з іноземної мови.	108
<i>Терещенко Т.В.</i> Використання соціального сервісу «подкаст» як інноваційна методика навчання говоріння (на матеріалі німецької мови).	110
<i>Гронь Л.В.</i> Оптимізація навчання вільного переказу студентів мовних факультетів вищих навчальних закладів.	113
<i>Кузло Н.М.</i> Особливості підсистеми вправ з формування англословної лінгвістичної компетенції студентів будівельних спеціальностей.	116
<i>Триндюк В.А., Тишко Н.М.</i> Підготовка студентів вищих технічних навчальних закладів до складання міжнародних тестів.	120
<i>Наливайко О.Б.</i> Особливості контекстної підготовки студентів медичних університетів.	123
<i>Івашкевич І.В.</i> Психолого-педагогічний аналіз структури професійної компетентності майбутніх юристів.	127

Ящук Ю.В., Пойнар Л.М. Особливості вираження засобів когезії у китайській мові (на матеріалі Китайських засобів масової інформації).	131
Янцур М.С. Профорієнтаційна підготовка педагогів у розвинутих країнах світу.	134
Герасименко О.А., Фещук Ю.В., Сингаївський Д.В. Конструювання корпусних меблів засобами графічної програми “PRO 100” майбутніми вчителями технологій і профільного навчання.	141
Войтко А.І. Особливості підготовки майбутніх вчителів трудового навчання і технологій до проведення професійних проб з учнями 8-9-х класів.	145
Сіпайло В.О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі підготовки вчителів технологій (на прикладі профілю «Швейна справа»).	148
Янцур Л.А. Розвиток художніх видів діяльності дітей з різними освітніми потребами в умовах спільного навчання.	151
Степанова О.І. Психолінгвістичні основи розвитку мовлення дітей дошкільного віку.	154
Симонович Н.В. Веб-квест як засіб активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі трудового навчання.	158
Хоронжевський О.М. Навчально-методичне забезпечення процесу формування основ гігієнічної культури в учнів основної школи на заняттях трудового навчання.	160
Оксенюк І.В., Панчук А.П. Формування безконфліктної поведінки футболістів під час тренувань.	164
Відомості про авторів.	167